

6. Мельникова В. І. Підвищення конкурентоспроможності як основа виходу України з економічної кризи / В. І. Мельникова, О. П. Мельникова // Економіко–теоретичні аспекти розвитку фінансово–кредитної системи України. – 2008. – № 4. – С. 82–89.

7. Офіційний сайт державного управління статистики України [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/express/expres_u.html (дата звернення: 09.04.2020).

8. Попова В. Конкурентоспособность экономики Украины: источники формирования и социальные последствия / В. Попова // Экономика Украины. – 2008. – № 8. – С. 4–13.

9. Рейтинг глобальної конкурентоспроможності / Інформаційне агентство Interfax–Україна [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://ua.interfax.com.ua> (дата звернення: 09.04.2020).

10. Угода про вільну торгівлю між Україною та Канадою, 2018 / Міністерство економічного розвитку торгівлі України: сайт. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://mfa.gov.ua> (дата звернення: 09.04.2020).

*Іванов І. О.
студент 54 групи ФФБС
науковий керівник к. е. н., доцент Чередниченко Г. А.*

РОЗРАХУНОК СЕРЕДНЬОГО ЧАСОВОГО ЛАГУ ВПЛИВУ ЗМІН ОБЛІКОВОЇ СТАВКИ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Вагоме місце в економічній політиці держави належить грошово-кредитній політиці. Вона забезпечує досягнення низки цільових орієнтирів в економіці, для чого використовуються інструменти грошово-кредитного регулювання: мінімальні резервні вимоги, рефінансування, операції на відкритому ринку тощо. Особливе місце з-поміж названих інструментів відводиться обліковій ставці Національного банку України [1, с. 737]. Проте реакція економіки на зміну облікової ставки відбувається з затримкою у часі, тому відповідальні особи Національного Банку повинні знати, скільки часу проходить від початку дій до остаточного впливу на економіку і те, що визначає швидкість впливу.

Дослідженням питань облікової ставки займалися багато зарубіжних і вітчизняних науковців. Серед авторів можна виділити О. І. Корчагіна, В. С. Стельмаха, В. І. Міщенко, О. М. Булавка, В. В. Зимовця. Аналіз наукової літератури показав, що на сьогодні серед вітчизняних науковців проблема затримки впливу рішень Національного Банку у часі залишається малодослідженою. Проте такі автори, як Томас Хавранек та Марек Руснак в статті «Мета-аналіз часових лагів у монетарній політиці» проаналізували 67 наукових публікацій за темою дослідження та визначили часові лаги в монетарній політиці для деяких розвинутих країн та країн, що розвиваються.

Метою даної праці є аналіз та визначення факторів, які впливають на величину часового лагу у монетарній політиці, на основі даних з досліджень Томаса Хавранека та Марека Руснака.

Першим чином було складено таблицю 1, де середній часовий лаг визначено за даними наукової праці цих авторів [2, с. 46], наступні дані отримані з бази даних Світового Банку [3]. Таблиця 1. була використана для регресійного аналізу, де залежна змінна – середній часовий лаг, незалежні змінні – усі наступні показники. Методом почергового виключення малозначущих змін, було побудовано регресійну модель з найвищим показником скоригованого R-квадрату, за такими змінними: x_1 – коефіцієнт відкритості економіки (відношення суми обсягів експорту та імпорту до ВВП), x_2 – коефіцієнт співвідношення активів центрального банку до ВВП, x_3 – коефіцієнт співвідношення загального обсягу кредитів, виданих банками до загального обсягу депозитів, залучених в банках по всій країні. Результати регресійної моделі зазначені у табл. 2.

Таблиця 1

Економічні показники по країнам, відібрані для регресійного аналізу

Країна	Середній часовий лаг, міс.	ВВП на душу населення, дол. США	Теми росту ВВП	Середньорічний темп інфляції	Відкритість економіки	Активи центрального банку до ВВП	Депозити в банку до ВВП	Кредити банку до депозитів у банку
США	42,2	59928	0,0227	0,0132	0,2709	0,21747	0,808	0,6389
Європейський Союз	48,4	38300	0,0254	0,0241	0,8539	0,41000	0,798	0,8314
Японія	51,3	42067	0,0171	-0,0026	0,3461	0,73417	2,210	0,4723
Німеччина	33,4	52556	0,0222	0,0097	0,8653	0,09232	0,821	0,9189
Сполучене Королівство	40,4	44920	0,0179	0,0147	0,6143	0,00257	1,319	1,2585
Франція	51,3	44033	0,0182	0,0052	0,6270	0,14869	0,814	1,1888
Італія	26,6	40924	0,0150	0,0053	0,5942	0,21387	0,813	1,0085
Польща	18,7	29924	0,0455	0,0031	1,0449	0,00001	0,557	0,9281
Чеська Республіка	14,8	38020	0,0429	0,0104	1,5193	0,00003	0,695	0,7227
Угорщина	17,9	28799	0,0399	0,0083	1,6893	0,00144	0,455	0,7122
Словаччина	10,7	32371	0,0340	0,0035	1,9068	0,08899	0,531	1,0787
Словенія	17,6	36387	0,0500	0,0058	1,5603	0,12428	0,551	0,8090

Результати побудови регресійної моделі

Фактор	Коефіцієнт	Стандартна похибка	t	P > t	Основні показники моделі	
Константа	30,323	16,24	1,867	0,099	Метод:	Найменших квадратів
X1 (відкритість економіки)	-17,427	5,42	-3,214	0,012	R-квадрат:	0,798
X2 (активи ЦБ до ВВП)	30,160	16,27	1,853	0,101	Скоригований R-квадрат:	0,722
X3 (відношення кредитів банків до депозитів у банках)	14,698	12,96	1,134	0,290	F-статистика:	10,51

Результати моделювання демонструють, що згідно за показником скоригованого R-квадрату, модель за даним набором факторів може з достовірністю у 72,2% визначати часовий лаг у монетарній політиці.

Проаналізуємо також показники змінних у регресійній моделі. Найбільш значущою змінною є відкритість економіки, а її коефіцієнт – від’ємний. Це свідчить про те, що чим більшою є відкритість економіки, тим менше є часовий лаг затримки впливу змін монетарної політики. Таку залежність можна пояснити тим, що у відкритій економіці економічні суб’єкти більш швидко реагують на зміни ринкової кон’юнктури, у тому числі на зміни у монетарній політиці. Решта факторів, навпаки, мають додатні коефіцієнти, тобто чим більші показники відношення активів ЦБ до ВВП та кредитів банків до депозитів у банках, тим більшим є лаг затримки впливу змін монетарної політики. За цих обставин відношення активів ЦБ до ВВП є більш значущим фактором. Тобто, чим більше центральний банк збільшує грошову масу через придбання державних цінних паперів на свій баланс, при меншому темпі зростання ВВП за темп зростання активів ЦБ, тим більшою є затримка впливу змін у монетарній політиці.

Отже, за результатами моделювання отримуємо наступну формулу:

$$y = 30,323 - 17,427 * x_1 + 30,16 * x_2 + 14,69 * x_3$$

Підставимо відповідні значення показників по Україні та визначимо середній часовий лаг впливу змін облікової ставки на економіку України:

$$Y = 30,323 - 17,427 * 1,03 + 30,16 * 0,1327 + 14,69 * 1,11 = 29,97 \text{ (міс.)}$$

Таким чином, враховуючи стандартну похибку моделі, за результатом моделювання можна зробити висновок, що зміни в економіці можуть відбутись щонайменше після 2-х років від моменту зміни облікової ставки. Це пояснює, чому зниження облікової ставки протягом 2019 року супроводжувалось зниженням інфляції, а не навпаки.

Висновки. Проводячи виважену монетарну політику, Національний Банк України повинен враховувати затримку у часі від моменту впровадження змін

до моменту їх впливу на економіку. Дослідження факторів продемонструвало, що між деякими з них та розміром часового лагу існує певний рівень залежності, причому на один з факторів – коефіцієнт співвідношення активів ЦБ до ВВП – Національний Банк України може впливати безпосередньо, отже разом з цим впливати на розмір часового лагу. Дане питання потребує подальшого дослідження, щоб мати змогу більш точно оцінювати затримку у часі, а отже й більш ефективно проводити монетарну політику.

Список використаних джерел:

1. Биховченко В. Облікова ставка як інструмент грошово-кредитної політики Національного Банку України / В. Биховченко, О. Кирильчук // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2016. – №10. – С. 737 - 740.
2. Navranek T. Transmission Lags of Monetary Policy: A Meta-Analysis / T. Navranek, R. Marek // International Journal of Central Banking. – 2013. – Vol. 9. No. 4. – P. 40–75.
3. The World Bank [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://databank.worldbank.org/home.aspx>.

*Іванченко Т. А.
студентка 23 групи ФЕУП
науковий керівник к. е. н., ст. викладач Шатненко К. О.*

АНТИКРИЗОВА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Як у вітчизняній, так і в зарубіжній практиках мало уваги приділено державному антикризовому управлінню. Цей важливий напрям досліджувався здебільшого частково і був обумовлений виникненням лише кризових явищ, що супроводжували соціально-економічні системи зарубіжних країн. На мою думку, малодослідженими залишаються питання про особливості реалізації заходів державного антикризового управління. Цю проблему досліджує багато науковців. Зокрема Н. Тюріна, Г. Шамборовський, Н. Плешакова, В. Савченко, Н. Кушнір, Р. Головін та інші.

Певним сигналом про диспропорцію та недосконалість системи суспільного розвитку, яка в сучасному світі має зазвичай економічну основу, є кризові явища. Відповідно, і державне антикризове управління переважно зосереджене в економічній сфері.

В умовах фінансових негод система антикризової політики в Україні виявилася вразливою та нестійкою. Для того, щоб Україна не залишилася на периферії глобального прогресу і нового устрою світового господарства, у стратегії її розвитку необхідно враховувати, що механізм міжнародних економічних відносин у XXI ст. швидко і кардинально змінюється. Кожна держава при цьому дбає про свої національні інтереси. Тому Україна має розробити досконалу систему відновлення та впровадити її в реальність за умови спільної плідної праці держави, бізнесу та громадськості. Завдяки цьому